

Komarnitskyi V.N, Sabirov R.F. The mechanism of administrative and legal ensuring of environmental security: concept and components

The article defines the concept of the mechanism of administrative and legal ensuring of environmental security as a whole system of legal measures by which regulatory streamlining of the organization and functioning of facilities management, the impact on social relations in the sphere of environmental security with the aim of fulfilling stakeholders statutory duties on environmental protection, protection of environmental rights and freedoms of citizens in the conditions of the special administrative-legal regimes.

Examines the major components of the mechanism of administrative-legal environmental security among which are: norms of administrative law, including the departmental regulations for the protection of the environment; environmental administrative-legal relations managerial nature; hands-on activity devices, services, and private law enforcement and environmental protection to ensure environmental rights of citizens. Analyzes the competence of state authorities and local self-government, ensuring environmental safety, among which are: the Verkhovna Rada of Ukraine defines the state policy in the sphere of ensuring environmental safety and perform other functions, including of a legal nature; Local Councils are responsible for the environment in their territories; State environmental Inspectorate of the Ministry of ecology and natural resources of Ukraine carries out state supervision over compliance with environmental legislation; The Prosecutor's office of Ukraine carries out human rights activities in the field of environmental protection; the Ministry of internal Affairs of Ukraine competence for ensuring environmental security which consists of a combination of powers in this area, are assigned to separate structural unit of the police and the State service of Ukraine for emergency situations.

Key words: mechanism, administrative and legal support, environmental safety, environment, environmental law, administrative law, administrative legal relations, the Verkhovna Rada of Ukraine, Local Councils, State environmental Inspectorate of the Ministry of ecology and natural resources of Ukraine, the Prosecutor's office of Ukraine, internal Affairs bodies of Ukraine.

УДК 311.42

**С.В. Пеньков,
А.В. Шендрік****ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОВС УКРАЇНИ**

У статті розглянуто сутність та роль інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів ОВС. Окреслено основні завдання, що вирішуються за допомогою інформаційно-пошукових систем і підсистем, констатовано важливість належного володіння можливостями аналітичних інформаційно-пошукових систем та необхідність вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів ОВС, що реалізують свої функціональні повноваження.

Ключові слова: інтегрований банк даних, інформаційно-аналітичне забезпечення, інформаційно-пошукові системи, оперативні підрозділи, оперативно-розшукова діяльність.

Постановка проблеми. Основним завданням діяльності органів внутрішніх справ (далі – ОВС) щодо виявлення, попередження та розслідування злочинів є пошук і встановлення фактичних даних, що дозволяють відтворити місце кримінальної події в минулому в усіх її юридично значимих рисах. Оформлення в установленому законом порядку цих даних дає змогу отримати докази в кримінальному провадженні, що мають значення для його правильного вирішення. До цього моменту будь-які відомості, отримані в процесі збору, є інформацією, що дозволяє визначати напрями подальшої роботи відповідного правоохоронного підрозділу.

Інформація має специфічний характер і певну назву залежно від того, якими засобами й методами отримана. Так, фактичні дані, одержувані суб'єктами оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) з використанням специфічних засобів і методів, є оперативно-розшуковою інформацією, при здійсненні процесуальних дій – слідчою та ін.

Оперативна інформація сприяє виробленню практичних заходів вирішення тактичних і стратегічних завдань ОРД. Найбільший інтерес для оперативних підрозділів становлять дані, що дозволяють вирішувати тактичні завдання, тобто такі, які можуть містити відомості про конкретних осіб і факти їх злочинної діяльності. На цій підставі плануються та здійснюються оперативно-розшукові й інші заходи, спрямовані на протидію як конкретним злочинам, так і їхнім видам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різноманітних аспектів і напрямів інформаційного забезпечення діяльності оперативних підрозділів ОВС при здійсненні ОРД приділялося достатньо уваги як в роботах радянського періоду (В.М. Аتماжитов, І.І. Басецький, В.Г. Бобров, Б.Є. Богданов, Д.В. Гребельський, А.Г. Лекар та ін.), так і в працях сучасних українських учених (К.В. Антонов, О.М. Бандурка, Б.І. Бараненко, Г.М. Бірюков, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв, Д.Й. Никифорчук, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорецький, В.В. Шендрик, І.Р. Шинкаренко, І.Ф. Хараберюш та ін.). Багатоплановість і всебічність проведених досліджень позбавляє нас від необхідності докладного аналізу робіт згаданих авторів. Нами буде розглянуто лише деякі сучасні аспекти інформаційного забезпечення діяльності оперативних підрозділів ОВС.

Формування цілей. Метою статті є розгляд сутності та ролі інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів ОВС, окреслення основних завдань, що вирішуються за допомогою інформаційно-пошукових систем і підсистем, надання наукових рекомендацій щодо інформаційного забезпечення діяльності оперативних підрозділів ОВС, що реалізують свої функціональні повноваження та необхідності вдоско-

налення інформаційно-аналітичного забезпечення в сучасних умовах протидії злочинності.

Виклад основного матеріалу. Ефективність роботи структурних підрозділів ОВС із протидії злочинності знаходиться в безпосередній залежності від своєчасності пошуку, якості перевірки, збору, узагальнення та обробки, накопичення, зберігання, передачі й використання різного роду інформації, що характеризує зовнішнє середовище функціонування та внутрішні умови діяльності. Проходження цих даних через багаторівневий інтегрований аналіз і оцінку, у поєднанні з іншими даними, дозволяє отримувати нові відомості про різні події, факти та об'єкти, встановлювати з ними додаткові зв'язки, раніше невідомі суб'єктові правоохоронної діяльності, і визначати практичні заходи вирішення стратегічних і тактичних завдань. У теорії управління цей процес носить назву інформаційного забезпечення.

Належна організація інформаційного забезпечення дозволяє визначити необхідні заходи реагування на зміни оперативної обстановки щодо конкретної лінії або зони оперативного обслуговування, здійснювати оптимальну розстановку сил і засобів, а також планувати проведення комплексу заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення і розслідування злочинів.

У сучасних умовах, коли обсяги оперативної інформації збільшуються й різко зростають потреби в ній, великого значення для працівників оперативних підрозділів набуває діяльність із якісного наповнення сучасних автоматизованих інформаційних систем і використання наявної оперативно-розшукової інформації [1].

Необхідність удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів ОВС, що реалізують свої функціональні повноваження, обумовлена тим, що значна кількість оперативно-розшукової інформації про осіб та факти, які становлять оперативний інтерес, використовується недостатньо ефективно.

Оперативні працівники часто мають недостатнє уявлення про сутність оперативно-розшукової інформації; її властивості та правову природу; роль у функціонуванні системи ОРД як детермінанти останньої; умови й прийоми забезпечення реалізації оперативно-розшукової інформації, правову основу цього процесу; про питання підготовчого й основного етапів ефективного застосування інформації у вирішенні завдань, що стоять перед оперативними підрозділами ОВС.

На думку Б.Г. Розовського, сучасний тип отримання та використання оперативно-розшукової інформації можна охарактеризувати як «індивідуальне кустарне виробництво». Кожний оперативний працівник, виходячи зі своїх здібностей і можливостей, збирає обмежену інформацію; відповідно до чинних інструкцій охороняє її від інших осіб, у тому числі, й від більшості колег «по цеху»; самостійно аналізує та лише за умов

прийняття рішення виносить її на «суд керівництва». На переконання вченого, створення та впровадження інтегрованих інформаційно-аналітичних систем – перший крок переведу ОРД на високотехнологічну основу. Революційність стрибка – використання комп'ютерних технологій для збору, систематизації і аналізу інформації [2, с. 4–5].

Сучасне інформаційне забезпечення діяльності оперативних підрозділів ОВС потребує необхідної, тобто достовірної й достатньої інформації, чіткої організації інформаційних зв'язків, а також використання інтегрованих автоматизованих інформаційних систем [3, с. 12; 4]. Для цього в умовах діяльності оперативних підрозділів слід визначити порядок взаємодії різних підсистем інформаційного процесу, який включає в себе декілька етапів: збір – систематизацію – аналіз – використання інформації.

Для ефективного функціонування інтегрована інформаційно-аналітична система (далі – АІС) має обробляти дані та видавати за запитом будь-які дані, внесені раніше до системи, що мають бути доступними всім санкціонованим користувачам, а також у випадку необхідності, за наявністю відповідного доступу, корегувати їх та використовувати будь-коли.

Аналіз наявної доступної інформації з УМВС, ГУМВС на даний момент дозволяє дійти висновку, що зі всіх інформаційних систем, які використовуються на регіональних рівнях, найвдалішою розробкою є інформаційна система «Армор» (автоматичне робоче місце оперативного робітника), розроблена УМВС України в Луганській області у 2001 році. АІС «Армор» є найбільш комплексно розробленою системою регіонального рівня, призначеною для інформаційної підтримки ОРД ОВС.

Інформаційна система «Армор» налічує 19 підсистем оперативно-розшукового, оперативно-довідкового, адміністративного та статистичного призначення, які об'єднані в єдиний інформаційний масив – інтегрований банк даних (далі – ІБД). Особливістю побудови системи є введення інформації з районного рівня (3-й рівень) безпосередньо до бази даних обласного рівня (2-й рівень), тобто відсутність безпосередньо в ОВС області об'єднаних баз даних районного рівня. Така побудова інформаційної системи потребує доступу в реальному часі з віддаленого автоматизованого робочого місця абонента до центрального банку даних за допомогою сучасних телекомунікаційних мережних засобів. Таким чином, функціонування ІБД і працездатність системи «Армор» вимагає створення корпоративної комп'ютерної мережі, яка охоплювала б усі ОВС області.

Більшість УМВС України в областях сьогодні створюють регіональні інтегровані інформаційні системи. На жаль, цей процес носить стихійний характер. Розроблені в кожному регіоні системи мають свої структури, потоки та формати початкових даних, свої рішення щодо архітектури та вибору технічних засобів, які адаптуються під наявний комп'ютерний

парк. Це ускладнює опрацювання отриманої інформації та її використання в різних регіонах [5].

Вищевикладене, на нашу думку, свідчить про наявність серйозної проблеми в питаннях формування й використання інформаційних масивів ОВС для виявлення, попередження, припинення та розслідування злочинів. Подальша розробка програмних комплексів, створення на їх основі різних ІБД і АІС, підтримання їх у робочому стані вимагають значних матеріальних та інших ресурсних витрат. Необхідно також, щоб досягнуті результати не залишалися незатребуваними, а були в повному обсязі задіяні для протидії злочинності.

Висновки. Виявлені в ході дослідження проблем інформаційного забезпечення ОВС недоліки, на нашу думку, можна пояснити як недосконалістю самої роботи з формування інформаційних баз даних, їх роз'єднаністю та ізольованістю один від одного, так і відсутністю в оперативних працівників ОВС знань про види, призначення, специфіку і можливості ІБД та АІС.

Вирішенню багатьох проблемних питань інформаційного забезпечення діяльності оперативних підрозділів ОВС може сприяти: подальший розвиток комп'ютерних технологій банків оперативно-розшукової інформації, призначених для спільного використання всіма оперативними підрозділами; формування універсальних ІБД колективного користування оперативно-розшукової та довідкової інформації на базі сучасної обчислювальної техніки з організацією швидкого доступу до них працівників безпосередньо з робочих місць; створення за єдиною технологічною схемою локальних обчислювальних мереж у службах і підрозділах ОВС з об'єднанням їх у регіональні інформаційно-обчислювальні мережі.

Об'єднання існуючих інформаційних систем і підсистем в інтегровану комплексну багаторівневу систему інформаційного забезпечення на основі створення банків кримінальної інформації різного рівня дозволить забезпечити фіксацію і накопичення відомостей, необхідних для вирішення завдань ОРД, досудового слідства та кримінального судочинства. Крім того, це дасть змогу здійснювати аналіз, узагальнення та своєчасну ініціативну видачу інформації, що сприятиме ефективному проведенню оперативно-розшукових та профілактичних заходів.

В умовах автоматизації інформаційно-аналітичної роботи в ОВС з'явиться можливість комплексного аналізу та оцінки накопичуваної оперативно-розшукової інформації. Це, у свою чергу, дозволить твердити про застосування в ОРД відповідних підрозділів методів аналітичної розвідки, що вже сьогодні робиться за окремими напрямками протидії злочинності.

Використані джерела:

1. Берлач А. І. Інформаційне забезпечення оперативних підрозділів як основа оперативно-розшукового супроводження фінансових правовідносин /

А. І. Берлач // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ ; ОДУВС. – О., 2000. – Вип. 3. – С. 3-12.

2. Современное оружие сотрудников органов внутренних дел: информационные технологии как ответ на вызовы времени : [практ. пос.] / Ю. А. Задорожный, А. Е. Трубкович, О. В. Калтырин и др.; ЛГУВД им. Э. А. Дидоренко. – Луганск, 2012. – 104 с.

3. Громовенко Л. І. Одержання оперативно-розшукової інформації технічними засобами : [монографія] / Л. І. Громовенко, Ю. Ф. Жариков, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьев, Ю. Ю. Орлов ; НАВСУ. – К., 2000. – 168 с.

4. Демянчук Е. В. Информационное противодействие терроризму и экстремизму в Интернете / Е. В. Демянчук // Бюллетень «Оперативно-розыскная работа». – К., 2007. – № 3. – С. 3-9.

5. Фірман В. М. До питання покращення інформаційного забезпечення ОВС України / В. М. Фірман, О. І. Зачек // Науковий вісник Львівського юридичного інституту МВС України. – Л., 2004. – С. 246-248.

Пеньков С.В., Шендрик А.В. Перспективы совершенствования информационно-аналитического обеспечения оперативных подразделений ОВД Украины

В статье рассмотрены сущность и роль информационно-аналитического обеспечения оперативных подразделений ОВД. Определены основные задачи, решаемые с помощью информационно-поисковых систем и подсистем, констатирована важность надлежащего владения возможностями аналитических информационно-поисковых систем и необходимости совершенствования информационно-аналитического обеспечения оперативных подразделений ОВД, реализующих свои функциональные полномочия.

Ключевые слова: *интегрированный банк данных, информационно-аналитическое обеспечение, информационно-поисковые системы, оперативные подразделения, оперативно-розыскная деятельность.*

Penkov S.V., Shendrik A.V. Prospects of improvement of information and analytical support the operating units MIA of Ukraine

The article examines the nature and role of information and analytical support of the operating units of IAB. The main problems to be solved with the help of information retrieval systems and subsystems, stated the importance of proper ownership of analytical capabilities of information retrieval systems, and the need to improve information and analytical support the operating units IAB realizing their functional authority.

Operational information contributes to the development of practical measures solve tactical and strategic objectives hordes. The biggest concern for operating units are evidence to solve tactical problems, those that can contain information about specific individuals and facts of their criminal activities. On this basis, planned and carried out search operations and other measures aimed at countering a specific crime, and their species.

Proper organization of information support allows you to define the necessary steps to respond to changes of situation in a particular line or area of operational services, to an optimal balance of power and resources, and plan a set of measures aimed at the detection, prevention, suppression and investigation of crimes.

In modern conditions when the amount of information increases and sharply increasing need it, the importance of employee units becomes operational activities of qualitative content of modern automated information systems and use of existing operational information.

Identified in the study of information provision IAB deficiencies in our opinion, can be explained as the imperfections of the work on formation of information databases, their disunity and isolation from one another, and the lack of police officers in the operational knowledge of types, purpose, specific and the possibility of databases and automated integrated information systems.

Combining existing information systems and integrated subsystems in a complex multi-level system of information support banks through the creation of criminal information of different levels will ensure the fixation and accumulation of information needed to meet the challenges of investigative, pre-trial investigation and criminal proceedings. In addition, it will carry out the analysis, synthesis and timely delivery of information initiative that promotes the effective conduct of operational search and preventive measures.

Key words: *integrated data bank, information and analytical support, information retrieval systems, operational units, investigation and search operations.*

УДК 37.013.42

О.Д. Царьов

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ВИЖИВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС У НАДЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ

У статті розглянуто сутність професійної підготовки до виживання працівників ОВС у надзвичайних умовах. Підкреслюється важливість проблеми змісту професійної підготовки та акцентовано увагу, що виживання працівника ОВС є запорукою виконання ним своїх обов'язків і одним із головних завдань правоохоронця.

Ключові слова: *виживання, психологічне виживання, фізичне виживання, мотивація, правоохоронець, професійна підготовка, сутність, надзвичайні умови.*

Постановка проблеми. Незважаючи на зусилля держави та правоохоронних органів злочинні прояви залишаються звичайним явищем у пересічному житті країни. Цим зумовлена необхідність охорони громадського порядку працівниками органів внутрішніх справ, робота яких пов'язана з потенційною небезпекою. Водночас, спеціальної літератури, присвяченої виживанню працівників органів внутрішніх справ у таких умовах видається недостатньо, зарубіжний досвід підготовки правоохоронців не використовується. Органи внутрішніх справ України, виконуючи широке коло